

„A Vörös nem elvtárs”

BUDAKESZI, 1956. OKTÓBER 26.

Nevezetes nap. A helybéli nemzetőrség a fegyverek begyűjtéséről döntött. Négy-öt fős csapatok indultak végrehajtani a feladatot. Ekkor ütközött össze a közel 10 éves kommunista múlt érdeke a változást óhajtó jelen akaratával. A történelmi tapasztalatok szerint a mindenkor hatalom elleni lázadás áldozatokat követel, és hősokeket teremt. Erről tanúskodik ez a Budakeszin történt esemény is.

Az ideérkezőket ma kétnyelvű helység-tábla fogadja: Budakeszi, Wudigess. A tábla arról árulkodik, hogy a II. világháború után, 1946-ban, a svábok kitelepítésének időszakában sokan kényszerültek elhagyni szülőföldjüket. A történelem igazságtalan, viharos szele tehát alig több mint egy évtized alatt kétszer sópörte végig Budakeszi utcáit, és fújta ki innen lakóinak kisebb-nagyobb hányadát, először csak a svábokat, másodsor, 1956-ban, már nemzetiségi, kisebbségi hovatarozás figyelembe vétele nélkül mindazokat, akik féltek a visszatérő proletárdiktatúra megtorlásától.

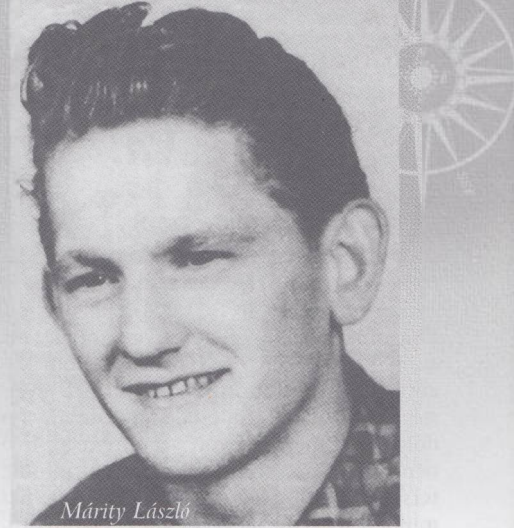
Az „ütközés” napján három ember halt meg. Kettőről a következők olvashatók Hollós Ervin - Lajta Vera: Drámai napok c., a történelemhamisítás kategóriájába sorolandó könyvük 294. oldalán: „Budakeszin, otthonában fegyveresek megtámadták Sziklai Sándor ezredesét és apósát, Kiss Lajost, akik védekeztek ugyan, de a túlerőben lévő támadók meggyilkolták őket. Mindketten a kommunista mozgalom régi harcosai voltak.” Berki Mihály: Pufajkások c. művében azzal foglalkozik, hogy mi történt az országban a forradalom leverése után. Megemlíti a Sziklai ügyet is könyve 102. oldalán a következők szerint: „Mint látjuk, Budakeszi foglalkoztatta mind a rendőri, mind a honvédi karhatalmi vezetők agyát, hiszen ott igazán volt keresni való. Ott halt meg Sziklai Sándor és annak apósa Kiss Lajos.” Néhány sorral arrébb: „Kisst családi veszekedés során agyonverte Mező (Sziklai helyett tévesen), majd fejbe lőtte magát.” Az első per anyaga szerint mind a ketten öngyilkosok lettek. Az esemény után a helyszínre hívott orvos szakvéleménye és más jelenlévők tapasztalatai is erről tájékoztatnak.

Sziklai ezredesről, aki a háború után az MKP Hadifogoly Irodájának vezetője, majd a Hadtörténeti Intézet parancsnoka volt, akkoriban az a hír járta, hogy összekötő szerepet töltött be a magyar és a szovjet kommunista párt legfelsőbb vezetése között. Ez múltja alapján nem állhatott messze az igazságtól, hiszen az első világháború során orosz hadifogolyból vöröskatonává, agitátorrá, egyetemi hallgatóvá és okta-

tóvá fejlődött. Tett egy kis kitérőt is. Spanyoloként szerzett tapasztalatai később a SZU-ban visszatérve, alkalmassá tették őt egy partizániskola vezetésére is. Ha családban a neve szóba került, anyám egyszer sem felejtette el megemlíteni azt a gyűlölködő kijelentését, amelyet módja volt saját fülével hallani, hogy a templomot kellené felrobbantani - a kijelentés pillanatában éppen a helyi katolikust -, hiszen ez az oka minden rossznak.

Kiss Lajosnak, a vöröskatonának, a mozgalom régi harcosának ismereteim szerint nem volt jelentősebb pártfeladata. A nemzetőrség tagjai Sziklai katonai rangja alapján joggal gondolhatták, hogy nála jelentős fegyverkészlet található, amelyet be kell gyűjteni. A feladatra vállalkozók fegyvertelenek voltak, a találkozás során mégis hármannal halt meg. A feladatra vállalkozók többségét ismerve nem hittem, hogy bárkit is meg akartak volna ölni. Nem is tették. Az igazságot sokan tudták, de erről nyíltan három és fél évtizedig senki sem mert beszélni. Mindezek után jogos a kérdés: ki volt a harmadik, aki szintén a „Sziklai ügy” kapcsán vesztette életét?

Egy 24 éves munkásfiatal, Máriy Laci, baráti, haveri körben a Vörös, a Ganz Villany szakmunkása. Talán néhány nappal korábban, a rádió ostrománál, vagy a Kosuth téri vérfürdő alkalmával szerzett ta-

Máriy László

pasztalatai és bátorsága miatt szabták rá azt az önként vállalt szerepet, hogy az ezredeset felszólítsa a fegyverek átadására. A válasz gyilkos lövés formájában érkezett. A golyó a gerincét találta. Laci azonnal összeesett és lábai megbénultak. A gyors orvosi vizsgálat után barátai és az időközben a helyszínre érkező sógora hevenyészve összetakolt hordágyon vitték a Fodor Szanatóriumba, hogy megmentésük az életét.

Utolsó előtti útján sokan kísérték. Kétszeri műtét sem segített. Az aggódó családtagok és barátok mellett „a bosszúra szomjazó” karhatalmisták is a sikeres gyógyítást, gyógyulást „örizték”. Ennek érdekében minden tőlük telhetőt megtettek, de ez sem „segített”. A lövés halálos volt.

Laci, a Vörös, kamaszkori játszótársam, grundhaverom és ellenfelem, a Fradi és a magyar válogatott mérkőzésen olykor-olykor szurkolótársam volt. Együtt élveztük a magyarok játékát az évszázad mérkőzésének visszavágóján is a Népstadionban, amelynek belépőjegyét még ma is őrzöm. A halálos ágyánál meglátogattam, meglátogattuk. Könnyes szemmel kérdezte tőlünk: „srácok, focizhatunk mi még együtt?” Biztattuk, de már tudtuk, hogy erre soha többé nem kerülhet sor. A benuit test erősen, több mint egy hónapig, ragaszkodott az értelmet adó lélekhez, de a lélek szabadságra vágyott. Dicsérmünk kell bölcsességét, bármilyen szomorú és fájdalmas is a közeli és távolabbi hozzátartozóknak, ha a családból valakit magához szólít az Úr. Laci, a gyermek, a testvér, a barát 1957. március 4-én örökre eltávozott.

A „munkás-paraszt” hatalom pribékjeit nagy családás érte. A kegyetlen bosszú elmaradt, csupán a családon gyakorlatoztattak. Tették.

Vörös, a haver, a vagány, a verekedős, a legbátrabb, szülőfalujának temetőjében alussza örök álmát, néhány éve megbecsülve, békében. A rendszerváltozás hatodik évétől évente megemlékeznek róla október 23-án. Egy utca neve is őzi emlékét. Kovács István nemrég megjelent könyve, amely Budakesziről szól, rövid, de szép emléket állít a falu 56-os hősnének. Ha arra gondolok, hogy milyen emlékmű állt közel negyven évig a település szívében, mindannyiunkat Sziklai Sándorra és az általa képviselték emlékeztetve, azt mondom: talán mindez kevés. Ennek ellenére azokat, akik munkálkodtak emlékének megőrzésében, dicséret és tisztelet illeti.

Domokos Kázmér, Zsámbék

A Vörös

Máriy Lacira, a Vörösre emlékezve Budakeszi, 1956.

A Vörös nem elvtárs,
igaz hős Ő, Pajtás.
Egy torz elv örült Őre
56-ban gerincen lőtte.
Megbénult, beteg teste
lelkét elszállni nehezen engedte.
Őrizte, amíg tudta,
ám az Úr gyermekét magához
szólította.

Odafent, a mennyben kapott
fájdalommentes menedékjogot.

Lacit Istene nem engedhette
kegyetlen, kínzó kezekbe.

Ui.:
A távozó lélek egyik szeme sírt:
siratta szeretteit.
A másik kacagott: kinevette
Kádár verőlegényeit.

Zsámbék, 1999. január 10.

BUDAKESZI IRÁNYTŰ

Alapító főszerkesztő: Koós Hutás Katalin (30)9226418

2092 Budakeszi Pf. 136. Tel./fax: (23) 453-911 E-mail: szerkesztoseg@budakesziiranytu.hu

Grafika: Kacsóh Pongrác Hirdetésfelvétel: Mályiné Kaiser Erika ((23) 453-994, (70) 571-7439 Kiadja az AGE QUOD AGIS Kft. Felelős kiadó: a kiadó vezetője E-mail: agequodagis@axclero.hu

Nyomtatás: Máyer Nyomda, Budapest Terjesztés Budakeszi minden háztartásában, Makkosmárián és Nagyszénászugban is, valamint Pátyon, Budajenőn és Nagykovácsiban. Az újság beszerezhető még a Kiskápolna Könyvesboltban, a CBA (végállomás), a Plus Áruház, és az Átrium Üzletház újságosánál, a Kőrösi

Vegytisztítónál a Könyvzugban és a Művelődési Központban.

Lapzárta: minden hónap 15-én 12 óra. ISSN 1786-4577 Megjelenik 7500 példányban.

